

Шляхи поліпшення використання основних засобів залежать від конкретних умов, що склалися на підприємстві за той чи інший період. Підприємство може досягти поліпшення використання основних засобів у такі способи:

- позбутися зайвого устаткування, машин, інших основних фондів або здати їх в оренду;
- своєчасно і якісно здійснювати планово-попереджувальні та капітальні ремонти;
- купувати високо якісні основні фонди;
- працювати над підвищенням кваліфікації обслуговуючого персоналу;
- поліпшувати якість підготовки сировини і матеріалів для процесу виробництва;
- підвищувати рівень механізації та автоматизації виробництва;
- впроваджувати нову техніку і прогресивну технологію, яка є без-відходною та енерго - і паливозберігаючою;
- вдосконалювати організацію виробництва і праці з метою скорочення втрат робочого часу через простої устаткування.[3]

В умовах ринкової економіки діюча система господарювання в цілому повинна містити в собі достатні економічні стимули ефективного використання основних фондів, виробничих потужностей, усього наявного майна функціонуючих підприємств. Дійова система таких колективних та індивідуальних економічних стимулів на підприємствах різних галузей народного господарства України поки що знаходиться на стадії свого розвитку. Цьому сприятимуть: широке акціонування підприємств, система їх оподаткування; побудова механізму оплати праці залежно від кінцевих результатів виробництва - більш гнучка амортизаційна та інвестиційна політика; державна підтримка здійснюваних великих інвестиційних проектів, підприємницької і зовнішньоекономічної діяльності тощо.

Зміни в інвестиційній політиці значною мірою сприяють зростанню виробничого апарату, а отже і активної частини засобів праці, приводять до зміни галузевої структури основних фондів у бік підвищення частини тих галузей, що сприяють розвитку науково-технічного прогресу, підвищенню добробуту населення.

Література

1. Андрющенко А. М., Бурляй А. П. - Економічна теорія. Навчальний посібник
2. Бойчук І. та ін. Економіка підприємства : Навчальний посібник. Друге видання, і доп. - К: Каравела і Львів : Новий світ, 2001.- С. 25-30
3. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2010.-304 с.
4. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. — 2-ге видання. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 488 с.
5. Гринчуцький В. І., Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук - Економіка підприємства
6. Макаровська Т.П. Економіка підприємства –навчальний посіб. К.: МАУП, 2003-304 с.
7. Наконечний Б.В. Підвищення ефективності управління основними виробничими засобами на підприємстві.

Буйко В.В

Науковий керівник – Новицька О.В.

ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Інфляція властива більшості економічно розвинутих країн світу і є основною проблемою в тих країнах, що розвиваються.

Під інфляцією, як правило, розуміють будь-яке знецінення грошової одиниці, тобто систематичне зростання цін незалежно від того, якими причинами цей процес викликається. Це, звичайно, не означає, що підвищуються обов'язково всі ціни. Навіть у періоди досить швидкого зростання інфляції деякі ціни можуть залишатися відносно стабільними, а інші навіть знижуватися.

Метою даної роботи є дослідження процесу та причин інфляції в Україні. Дослідженню суті, темпів, першопричин інфляції, видів її вимірювання, методів її приборкання, державної протиінфляційної політики присвятили свої праці такі вчені, як Базилевич К.С., Баластрик Л.О., Башнянин Г.І., Томашик Л.С., Середя А.Р., Савченко А.Г., Пухтаєвич Г.О., Тітьонко О.М., Макаренко І.П., Бункіна М.К., Семенов А.М., Панчишин С. Термін “інфляція” походить від латинського слова, що в перекладі означає “здуття, набухання”. Вперше він був застосований для характеристики економіки в період війни 1861-1865 рр. В Північній Америці, він засвідчував переважанню каналів грошового обігу масою грошей, яка перевищувала потребу в них економічної системи. В ХІХ ст. в Англії і Франції використання терміну “інфляція” пов’язане з поясненням надмірного зростання грошової маси, що зумовило її знецінення. В економічній літературі даний термін з’явився на початку ХХ ст.

Існує чимало визначень інфляції як економічної категорії. Так, американський президент початку ХХ століття К.Кулідж ствердив, що інфляція означає відмову від позичкових зобов’язань, анульованих державних банківських білетів. З переходом до паперово-грошового обігу ця хвороба стає хронічною.

Відомий американський соціолог Дж.Гелбрейт характеризував інфляцію як “погоню грошей за товаром” [1, с.162]. В нашій вітчизняній літературі інфляція визначається як обезцінення грошей, зубожіння населення, переповнення грошових каналів паперовими грішми. За визначенням доктора економічних наук, професора Базилевича В.Д.: “Інфляція – це стійке і відчутне зростання рівня цін, яке виникло внаслідок того, що значна частина грошової маси виявилась не забезпеченою економічними благами” [2, с.459].

В світовій економічній науці виділяють такі основні причини інфляції:

- грошово-кредитна емісія,
- монополістичні тенденції в економіці,
- структурна розбалансованість економіки,
- слабкість валютно-фінансової системи.

Сучасна інфляція – це інфляція другої половини ХХ – початку ХХІ ст., характерною ознакою якої є її хронічний характер. В останні часи практично не було дефляції, а загальний рівень цін щорічно зростав у всіх без винятку країнах. До прикладу, в колишньому СРСР на початку 80-х років ХХ ст. кожний четвертий радянський карбованець, а в 1985 – 90-х рр. кожний третій, не мав товарного забезпечення [2, с.459].

Україна успадкувала нежиттєздатну дефіцитну економіку, а разом з нею величезний інфляційний потенціал. На початку 90-х років ХХ ст., як стверджують провідні економісти, основними причинами розвитку інфляції були: низький рівень ефективності виробництва та якості продукції; державний монополізм і відсутність конкуренції; спотворена структура виробництва з низькою часткою предметів споживання; надмірне зношення основних фондів; гіпермілітаризація (в радянський час Україна, займаючи 2,6% території СРСР, виробляла 38% його озброєнь та військового спорядження) [4, с.238].

Світовий досвід показує, що інфляційні процеси, як правило, супроводжуються зростанням обсягів виробництва та зниженням безробіття, але вони можуть відбуватися також через падіння виробництва за умов стагфляції.

В перші місяці 1993 року намітилось деяке сповільнення спаду виробництва, але воно було досягнуте дорогою ціною – посиленням кредитної емісії, безперестанною роботою друкарського верстата. І вже до осені 1993 року інфляція досягла 70% в місяць. Зберігши за собою керівні пости, стара номенклатура казково наживалася в умовах гіперінфляції за рахунок дешевих державних кредитів. Індекс цін споживчого ринку зростав. Його зростання вказує на інфляцію. Якщо у 1991 році індекс цін становив 290%, в 1992 році – 2000%, то в 1993 – 10155% [5, с.71]. За оцінкою Світового банку він був найвищим у світі. Рівень інфляції в 1997 році склав 10,1%, а це рекордно низький показник [6, с.357]. Індекс цін склав 401% в 1994 році, 182% – в 1995, 140% – в 1996, 110,1% – у 1997 [5, с.71].

В 1998 році в Росії мала місце фінансова криза, яка негативно позначилась на економічній ситуації в Україні. Так, обсяг внутрішнього валового продукту (ВВП) у відсотках до попереднього року зменшився у 1991 році на 13,5%, в 1992 – на 16,8, в 1993 – на 14,2, в 1994 – на 23, у 1995 – на 11,8, в 1996 – на 10, в 1997 – на 3,2 [5, с.71]. Від північного сусіда нашій економіці передалися знецінення валюти, що підвищило ціни на енергоносії і прискорило темп інфляції, який у 1998 році становив 20% [6, с.357]. Паливна криза в Україні в середині 1999 року, а також недорід у сільському господарстві спричинили стрибок цін на енергоносії та продукти харчування. Темп інфляції склав 25% [6, с.357]. З 1998 по 2000 рік рівень інфляції в економіці України починає зростати, а в 2001 році спостерігається її уповільнення. Це є неодмінною заслугою уряду, який в 1999 році очолив В.Ющенко. За цей період в Україні зберігалась стабільність на валютному ринку, знижувалось коливання курсу гривні, збільшився рівень золотовалютних резервів НБУ. Рівень інфляції за цей час склав 4,3% замість прогнозованих 7,8%. Індекс споживчих цін становив усього 2,6%, що в 3 рази менше за відповідний показник 2000 року. Реальні доходи громадян за січень-квітень 2001 року виросли на 7,5%. Починаючи з травня 2001 року до листопада 2002 року, коли уряд України очолював А.Кінах, інфляція склала 6,1% [4, с.252].

З листопада 2002 року по вересень 2005 за керівництва урядом В.Януковичем рівень інфляції сягнув 12,3%, а дефіцит державного бюджету зріс з 1 млрд. грн. за попередній бюджетний період до 10,2 млрд грн.

За уряду Ю.Єханурова (з вересня 2005 року) рівень інфляції скоротився і становив 10,3% [4, с.254]. З 1 січня 2006 року уряд Росії зупинив постачання газу в Україну. Через 2 дні обидві сторони підписали договір, згідно з яким ціна газу, що постачався в Україну, збільшилась майже вдвічі. Це стало причиною підвищення цін на енергоресурси і житлово-комунальні послуги в 2,5-3,5 рази. І як наслідок, інфляція перевищила прогнозовані державним бюджетом 2006 року показники. А реальні доходи українців в кінці 2006 року почали знижуватися [4, с.256].

2007 рік Україна закінчила на високій інфляційній ноті. Темпи зростання споживчих цін були найвищими з 2000 року. Ніколи з часу запровадження гривні, інфляція, що вимірюється двозначною цифрою не тривала протягом 4-х років, перевищуючи межу комфортного коридору [7, с.8]. Економічний аналіз в 2008 році за 12 років існування гривні свідчить про три хвилі її знецінення. Перший інфляційний імпульс відбувся з 1998 року, після коригуючої хвилі 1999 року, а завершився піком 2000 року. Друга інфляційна хвиля – нисхідна. Межею дезінфляції 2001-2002 років стало зниження споживчих цін (у вимірі до грудня) на 0,6% у 2002 році. І третя інфляційна хвиля 2003-2007 рр. стала висхідною. Вона тривала на рік більше, ніж перша. Після корекції 2005 року інфляція знизилась на 2% порівняно з 2004 роком. Інфляційний імпульс 2006 – 2007 рр. вивів траєкторію руху споживчих цін на рівень 16,6% [7, с.8].

В 2008 НБУ з метою придушення інфляції рекомендував застосувати спільною постановою Кабінету Міністрів України і НБУ наступні заходи:

- погоджувати дії в управлінні рухом грошової пропозиції; підготувати і схвалити Верховною Радою України закони щодо лібералізації валютного регулювання;
- створити робочу групу з мандатом на підготовку спільної програми переходу до таргетування вузької базової інфляції, яке орієнтує на збереження стабільності купівельної спроможності гривні, а не на пріоритет утримання незмінною обмінної її пропозиції з валютами інших країн [8, с.46].

В 2008 році інфляція в Україні утрималась на рівні 10% [9, с.2]. На неї не вплинула виплата відшкодувань за вклади в колишньому Ощадбанку СРСР. Уряд не випустив жодної емісійної гривні. За офіційними даними, за 2010 рік український рівень інфляції по відношенню до 2009 року досяг 9,1%. Вже на початку 2011 року голова уряду України М.Азаров заявив, що Україна особливо схильна до ризику зростання інфляції, який з'явився через істотне подорожчання продовольчих товарів в усьому світі, оскільки в країні немає спеціального комплексу складів і систем забезпечення для того, щоб зберігати старі запаси продуктів, а також немає потужної системи оптових розпродажів.

Інфляція впливає на всі сфери людського життя. Особливо відчувають цей вплив населення та підприємства країни. Інфляційний ризик – це ризик того, що під час зростання інфляції одержу-

вані грошові доходи знецінюються з погляду реальної купівельної спроможності швидше, ніж зростають. У таких умовах усі несуть реальні втрати.

Не лише населення і підприємства, а й держава зацікавлені у зниженні можливих втрат, пов'язаних з ризиком зростання інфляції. На думку переважної більшості вітчизняних економістів є вже розроблені і запропоновані методи боротьби з інфляцією, на які варто звернути увагу, а саме адміністративні і економічні. Адміністративні методи – це встановлення державою обмежень на підвищення цін та контроль за доходами.

Економічні методи впливають на інфляцію попиту та інфляцію витрат. Їх поділяють на 2 групи. Перша група – сукупність заходів антимонопольної політики, друга – це заходи, які сприяють зменшенню витрат виробництва, податків на бізнес, імпортного мита на ввезені засоби виробництва та стимулювання технічного прогресу. На нашу думку, інфляційні процеси могли б бути контрольованими, якби діяла довгострокова антиінфляційна програма, яка б включала заходи, що стримували б інфляцію, а саме:

- викорінення структурних перекосів;
- реальна конверсія військово-промислового комплексу;
- ліквідація збиткових підприємств;
- ліквідація дефіциту державного бюджету;
- розвиток ринку платних послуг;
- зниження ліквідності грошових заощаджень населення і їх поточних доходів шляхом підвищення відсотків на депозити;
- активне залучення до ринкового обороту нетрадиційних товарів (нерухомості, цінних паперів).

Дана програма розроблена і запропонована вченими-економістами, але окремі її положення продовжують залишатися лише деклараціями.

Література

1. Базилевич В. Д. Макроекономіка : [підручник] / Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.– К. : Знання, 2004. – 851 с.
2. Бункина М. К. Макроэкономика : [учебник] / М. К. Бункина, А. М. Семенов. – [4-е изд., перераб.и доп.]. – М. : Из-во “Дело и сервис”, 2003. – 544 с.
3. Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки : [навч. посібник] / Ковальчук В. М., Лазарович М. В., Сарай М. І. – К. : Знання, 2008. – 647 с.
4. Лановик Б. Д. Економічна історія : [курс лекцій] / Б. Д. Лановик ; за ред. Б. Д. Лановика. – [2-е вид., перероб.]. – К. : Вікар, 2000. – 300 с.
5. Литвицький В. Інфляція 2007 / В. Литвицький // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 7. – С. 8.
6. Панчишин С. Макроекономіка : [навч. посібник.] / С. Панчишин. – [2-е вид., стереотипне]. – К. : Либідь, 2002. – 616 с.
7. Савченко А. Г. Макроекономіка : [підручник] / Савченко А. Г., Пухтаєвича Г. О., Тітьонко О. М. –К. : Либідь, 1999. – 288 с.
8. Савченко А. Інфляційне таргетування: проблеми та перспективи його запровадження в Україні / А. Савченко, Ю. Семенова // Економіка України. – 2008. – №. 6 – С. 46–51.
9. Тимошенко Ю. Уникнути інфляційних сплесків / Ю. Тимошенко // Урядовий кур'єр. – 2008. – №8. – С. 2.